

До проблеми навчання читанню й перекладу професійно-орієнтованого тексту на заняттях англійської мови у ВНЗ

Анотація: Стаття присвячена проблемі навчання читанню й перекладу професійно-орієнтованого тексту на заняттях англійської мови, аналізуються види читання і перекладу, труднощі, які виникають у студентів під час роботи з іншомовними текстами. Представлено перекладацькі прийоми: транслітерація, калька, переклад-опис. Автор акцентує увагу на важливості безперекладного розуміння студентами немовних вузів професійно-орієнтованого тексту.

Ключові слова: читання, переклад, види, прийоми, іншомовний текст, професійне спрямування, навчання.

Аннотация: Статья посвящена проблеме чтения и перевода профессионально ориентированного текста на занятиях английского языка, анализируются виды чтения и перевода, трудности, которые возникают у студентов во время работы с иноязычными текстами. Представлены переводческие приемы: транслитерация, калька, перевод-описание. Автор акцентирует внимание на важности безпереводного понимания студентами неязыковых вузов профессионально ориентированного текста.

Ключевые слова: чтение, перевод, виды, приемы, иноязычный текст, профессиональное направление, учеба.

Annotation: The article is devoted to a problem of reading and translation of English text for professional purposes, types of reading and translation, difficulties which students meet during reading and translation operating time foreign-language texts. Presented some translational receptions: transliteration, tracing-paper, translation-description. The author focuses attention on importance of students understanding foreign-language texts without translation.

Keywords: reading, translation, types, receptions, foreign-language text, professional purposes, study.

Постановка проблеми. Обов'язковим компонентом професійної підготовки сучасного фахівця є володіння іноземною мовою. Тому навчання іноземній мові у немовному вузі носить як комунікативно-орієнтований так і професійно-орієнтований характер. Зростаючі ділові та культурні зв'язки із зарубіжними країнами вимагають, щоб сучасні фахівці володіли навиками читання і перекладу документів, що супроводжують імпорту продукцію. Багато студентів вищих навчальних закладів прагнуть поряд із засвоєнням основної професії удосконалювати і знання іноземної мови. Вузівський курс продовжує шкільний і на цьому етапі важливо продовжити процес вивчення іноземної мови на більш якісному рівні, а також засвоєння соціокультурних знань і умінь, тобто студент повинен набути знання і уміння, необхідних для етичного й творчого самовизначення в соціальній і професійній сферах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема навчання студентів читанню і перекладу професійно-орієнтованих текстів відображено у працях таких вітчизняних і зарубіжних дослідників, як Г. В. Барабанова, Н. А. Бараненкова, Т. В. Бочарова, С. Г. Вавіліна, А. Б. Гусейнова, З. В. Малюська, О. О. Стеценко, W. Grabe, M. Gilmour, S., Marshal, P. Strevens та ін.

Мета статті полягає у розгляді основних етапів і видів читання та перекладу, характеристиці перекладацьких прийомів.

Актуальність дослідження обумовлена необхідністю сучасного фахівця активно володіти хоча б однією іноземною мовою, користуватися іншомовною літературою для пошуку інформації в соціально-обумовлених сферах повсякденного життя і в своїй професійній діяльності.

Виклад матеріалу. Навчання іноземній мові в немовному вузі традиційно було орієнтоване на читання, розуміння і переклад спеціальних текстів. Іноземна мова стає не лише інструментом формувань знань, але, і засобом спілкування, у тому числі і професійного, а відповідно і показником професійної компетентності. Близько 400 мільйонів людей у світі сьогодні використовують англійську як другу іноземну мову. Більшість із з цих людей

є професіоналами, чий успіх цілком залежить від їхньої здатності розуміти публікації англійською мовою. Вивчення іноземної мови було і залишається складовою частиною процесу формування фахівця з вищою освітою.

Питанням навчання читанню і перекладу іншомовних текстів за спеціальністю приділяється велика увага. Інтерес до цієї проблеми величезний, оскільки одним з основних завдань навчання іноземній мові фахівців різного профілю є створення у них автоматичних навиків читання з безпосереднім отриманням інформації з прочитаної літератури, що неможливо без перекладу. При навчанні читанню первинне значення має опанування структурної сторони тексту. Текст, як система мовного продукту носіїв іноземної мови, представляє особливу цінність як систематизований зразок функціонування мови і є однією із основних навчально-методичних одиниць навчання.

Після закінчення вищого навчального закладу студенти повинні вміти самостійно читати й перекладати з повним розумінням нескладні тексти науково-популярної літератури, а також адаптовані художні тексти. Це кінцеві практичні цілі навчання, успішна реалізація яких залежить, перш за все, від самостійної та домашньої роботи студентів.

Особливість викладання англійської мови за професійним спрямуванням полягає у фаховому контексті обраної спеціальності, основним актуальним завданням якої є оволодіння знаннями фахової терміносистеми і набуття умінь використовувати вузькоспеціалізовану лексику для виконання навчальних професійно орієнтованих завдань, спрямованих на подальше спілкування у виробничих ситуаціях [2, с.25].

Однією зі основних цілей програми англійської мови за професійним спрямуванням є розвиток навичок читання й перекладу фахових текстів. Деякі вчені відзначають, що студенти в основному страждають від обмеженого запасу загальноживаної лексики, а не технічних термінів. М. Гілмор і С. Маршал, наприклад, стверджують, що труднощів студентів

пов'язані не з відсутністю знань термінології зі своєї спеціальності, а з відсутністю знань загальноживаної лексики англійської мови [10, 145].

Читання як вид мовної діяльності завжди має на меті розуміння туксту, і його очікуваний результат визначає як кількість отриманої з тексту інформації, так і характер її переробки. Завдання роботи з фаховим текстом полягають у отриманні інформації з тексту в об'ємі, необхідному для вирішення конкретного мовного або комунікативного завдання. І, залежно від ситуації і від виду читання, точність і повнота отриманої інформації можуть розрізнятися [3, с. 56].

Необхідно зазначити, що фактично під час навчання професійно-орієнтованому читанню студентів немовних факультетів виявляються слабкі базові знання багатьох з них зокрема, в читанні, і вони не можуть працювати з англійськими джерелами у своїх наукових дослідженнях. Це правда, що деякі з них можуть спілкуватися англійською мовою, проте є проблеми, пов'язані з навичками читання. Наявність хороших навичок читання професійно-орієнтованих текстів дозволяє студентам немовних факультетів підтримувати їх академічні знання, розвивати особистість та досягати професійного успіху. Крім того, читання є дуже важливою навичкою для студента, яка забезпечує йому доступ до подальшого вдосконалення мови та для продовження особистої освіти [12, с. 200] .

Отже, навчання професійно-орієнтованого читання включає такі етапи:

- передтекстове введення мовного матеріалу для формування тематичного термінологічного мінімуму;
- самостійне читання автентичного навчального тексту;
- навчальне аудиторне читання тексту, що супроводжується серією текстових вправ для розуміння змісту прочитаного;
- робота над функціонально-композиційною структурою тексту з метою анотування тексту [9].

Зауважимо, що ефективність вивчення іноземної мови забезпечується задіяністю різних видів читання, їх взаємодією та відповідністю послідовності видів читання цілям та завданням комунікативної ситуації [4].

У зарубіжній методиці В. Грейб та Ф. Столлер виділяють шість видів читання, які в нашій термінології представлені як: **пошукове** (reading to search for simple information), **ознайомлювальне** (reading to skim quickly), **вивчаюче** (reading to learn from texts), **інтегруюче** (reading to integrate information), **критичне** (reading to critique texts and reading to write) та **читання задля загального розуміння** (reading for general comprehension). [11, с. 6]

Пошукове (reading to search for simple information) є видом читання, який відповідає *пошуковому* та *переглядовому* читанню за класифікацією С. К. Фоломкіної. У процесі такого читання читач переглядає (*scan*) текст шукаючи певні слова, інформацію або типові фрази.

Ознайомлювальне читання (reading to skim quickly) також збігається з традиційною точкою зору вітчизняної методики на *ознайомлювальне* читання, оскільки метою такого читання визнається формування загального уявлення про текст, визначення основних думок та найбільш суттєвих деталей прочитаного.

Вивчаюче читання (reading to learn from text) може бути співвіднесеним із *вивчаючим* читанням у вітчизняній методиці. Про це свідчать такі характеристики цього виду читання, як: використання в академічному або професійному середовищі; доволі повільний темп, що пов'язано з перечитуванням, осмисленням та запам'ятовуванням фактів з тексту; опора на фонові знання та прихід до умовиводів.

Інтегруюче читання (reading to integrate information) можливо б було розглядати як складову вивчаючого читання, але автори класифікації наполягають на тому, що цей вид читання йде на крок далі за читання задля отримання знань із тексту, оскільки читач має інтегрувати риторичну та

контекстуальну інформацію тексту та породжувати власне уявлення про це взаємовідношення.

Інтегруюче читання передбачає прийняття рішень щодо важливості додаткової, допоміжної або суперечливої інформації та необхідності реструктуризації теоретичного фрейму для пристосування інформації з численних джерел. Зазна навички неминуче вимагають критичної оцінки прочитаної інформації для того, щоб читач міг вирішити, яку

Критичне читання (reading to critique texts and reading to write) збігається із *критичним* видом читання, запропонованим З. І. Кличніковою [5, с. 68]. Цей вид читання визначається високим рівнем розвитку вмінь читання, здібністю аналізувати зміст та мовну форму, відрізнити факти від поглядів, піддавати сумніву прочитане, усно та письмово викладати свою точку зору.

Виділення *читання задля загального розуміння* (reading for general comprehension) в окрему категорію пояснюється двома факторами, що дають змогу відокремити цей вид читання від ознайомлювального читання. По-перше, загальне розуміння є головною метою читання, яка є основною серед більшості інших цілей. По-друге, читання задля загального розуміння є складнішим процесом, ніж часто вважається. Коли таке читання здійснюється “вмілим” читачем, воно потребує дуже швидкого та автоматичного опрацювання слів, розвинутих навичок формування презентацій основних ідей та ефективної координації багатьох процесів за обмежений проміжок часу. Усі ці вміння часто приймаються за належне швидкими читачами, оскільки проявляються автоматично. Однак труднощі, які часто заважають студентам стати швидкими читачами в контексті іншомовного читання, свідчать про складну природу читання задля загального розуміння.

Досвід роботи І. В. Цимбал у немовному вузі показує, що студенти відчують значні труднощі при перекладі іншомовних наукових текстів, що обумовлено рядом причин: недостатність практичних занять (2-4 семестри

вивчення іноземної мови професійного спрямування у середньому), неефективність розроблених методик, що робить неможливим кваліфіковану підготовку студентів до самостійного опрацювання іншомовних наукових текстів [8, с. 88].

Підготовка до читання і перекладу здійснюється у процесі відпрацювання операцій, які входять у дві групи рецептивних мовних вмінь. Перша група вмінь забезпечує сприйняття і перекодування інформації на мовному рівні і включає в себе такі вміння: швидко розпізнавати слова, які вивчаються та співвідносити їх значення з контекстом; вибирати із слова знайомі елементи; встановлювати змістові відношення між словами і т.д. Отже, над кожною лексичною одиницею рецептивного мінімуму слід ретельно попрацювати.

Друга група вмінь пов'язана із отриманням фактичної інформації та її усвідомленням. До неї відносяться вміння: виділяти в реченні (абзаці) високоінформативні та низькоінформативні групи слів; випускати одиниці тексту без шкоди для сприйняття; виділяти основне тематичне поняття та синтезувати базисну фразу; з базисних фраз конструювати модель реферативного перекладу; давати оцінку викладеним фактам; інтерпретувати прочитане.

До недавнього часу психологи та методисти вважали доцільним переклад тексту рідною мовою для його розуміння. Нині викладачі керуються принципом розуміння тексту без його перекладу, який вітчизняні фахівці називають – безперекладне розуміння тексту. Н. А. Бараненкова під цим видом має на увазі таке розуміння тексту, як при читанні його рідною мовою. На її думку, для досягнення цієї мети викладач повинен, по-перше: навчити отримувати загальну інформацію про прочитану статтю чи текст; по-друге, навчити швидко і точно вибирати необхідну інформацію з прочитаного [1, с. 77].

На перших етапах навчання і розуміння професійно-орієнтованих текстів студент, для усвідомлення інформації, намагається перекласти його

рідною мовою, оскільки іноземною він ще не мислить. Такий переклад завжди присутній: усвідомлення інформації йде через рідну мову. Лише в подальшому на певних етапах навчання відбувається перехід до безперекладного розуміння спочатку окремих уривків, а потім і усього тексту в цілому.

На різних етапах навчання використовуються різні види перекладу.

На першому етапі розуміння тексту переважає письмовий переклад, частіше суцільний ніж вибіркового. Студенти виконують переклад самостійно в позаурочний час, на занятті лише перевіряються і порівнюються варіанти перекладу, аналізуються граматичні та лексичні явища, що викликали труднощі під час роботи з текстом. Мета письмового перекладу – привчити студентів до глибокої вдумливої та ретельної роботи з текстом [1, с. 79].

На другому етапі переважає усний вибіркового переклад як вид аудиторної перевірки. Мета усного перекладу – перевірити уміння та знання, отримані на першому етапі. Усний переклад близький до безперекладного розуміння тексту. На цьому етапі у студентів викликає труднощі не весь текст, а лише окремі речення.

При перекладі термінів з англійської мови на українську можуть бути використані такі перекладацькі прийоми: транслітерація, калька, переклад – опис [6, с. 8]. Транслітерація – це передача літер одного алфавіту за допомогою літер іншої мови: *charactran* – *характран* (електронно-променева трубка). Такий переклад супроводжується поясненням. Калька – дослівний переклад складових частин складного терміну й утворення його структурно-сміслової копії: *interdependence*-*взаємозамінність*. Переклад-опис застосовується тоді, коли в українській мові не вдається підібрати короткий, точний і зрозумілий аналог. Незважаючи на громіздкість такого перекладу, його досить часто використовують. Наприклад: *entrance* – число однакових інтегральних схем, які можна підключити на вхід до логічного приладу; *sortrance* число однакових інтегральних схем, які можна підключити на вихід від логічного приладу.

Для того, щоб уникнути граматичних непорозумінь при перекладі англійського тексту на українську мову, необхідно добре володіти мовними явищами двох мов, щоб вибрати правильний варіант їх перекладу, та мати достатню педагогічну підготовку, тобто знання предмета, про який іде мова. Основні труднощі перекладу професійно-орієнтованого тексту пов'язані не з перекладом окремих термінів, які зафіксовані в термінологічному словнику, а з передачею правильного змісту кожної фрази, якому далеко не завжди відповідає дослівний переклад. Отже, для того, щоб пояснити студенту, на чому треба зосереджувати свою увагу при перекладі фахового тексту, перш за все треба вивчити спрямованість, тематику, використання термінології, добре знати ту, чи іншу сферу науки чи техніки. Адже важливо знати не тільки парадигму значень конкретного слова чи терміну у словнику, а й мати уявлення про те, як функціонує предмет, розуміти його семантичні особливості.

Цикл занять читання та перекладу професійно-орієнтованих текстів можна поділити на два періоди – операційний та період контролю [7, с. 7] .

Операційний період включає: усвідомлення нового граматичного матеріалу і його запам'ятовування; виконання граматичних вправ на базі відомої лексики; порівняння фраз рідної та іноземної мов, створення образу основного навчального тексту, що вводиться на занятті; виконання вправ для усвідомлення формальних та семантичних особливостей нових лексичних одиниць і мовних явищ, для запам'ятовування яких достатньо лише їх розуміння; актуалізація засвоєного мовного матеріалу під час читання та перекладу серії тематично підібраних текстів, а також усних висловлювань студентів (відповіді на питання для виявлення основних пунктів тексту, що вивчається, формулювання основної ідеї, складення реферативного перекладу, оцінка викладеної в тексті інформації).

Період контролю включає: вказівки викладача відносно найбільш раціональних прийомів діяльності студента та систематичний контроль за їх використанням; вправи для взаємоконтролю та самоконтролю рівня

сформованості навичок: а) граматичних (на базі нового граматичного матеріалу і відомої лексики); б) лексичних (на базі нової лексики); в) перекладу іншомовного тексту (на базі методичних прийомів: зняття труднощів іншомовного тексту і контроль перекладу; розвиток навичок реферативного перекладу); взаємний контроль і взаємодопомога: робота студентів, які успішно опанували матеріал поточного циклу, з відстаючими від плану студентами; контроль: індивідуальна робота викладача по черзі з кожним студентом; консультації, які мають за мету ліквідацію індивідуальних прогалин у знаннях, а також компенсацію пропущеного заняття шляхом звіту за виконання програмних завдань.

Для здійснення цих видів роботи необхідно дотримуватись такої послідовності, щоб кожен попередній крок готував студента до наступного, що забезпечить краще засвоєння матеріалу, комплексний характер роботи над текстом із застосуванням всіх видів мовленнєвої діяльності.

Таким чином, встановлено, що при навчанні читанню первинне значення має опанування структурної сторони тексту, який є однією із основних навчально-методичних одиниць навчання. Переклад є досить ефективним засобом контролю та перевірки розуміння прочитаного. Для розуміння професійно-орієнтованого тексту студент використовує письмовий, а згодом усний вибіркового переклад, який близький до безперекладного розуміння тексту.

Література

1. Бараненкова Н. А. Роль перекладу у процесі навчання читання фахової літератури студентів немовних ВНЗ / Н. А. Бараненкова // Вісник ЛНУ. – № 14 (273), 2013. – С. 77-82.
2. Барабанова Г. В. Методика навчання професійно-орієнтованого читання у немовному ВНЗ / Г.В. Барабанова. – К.: Фірма “ІНКОС”, 2005. – 315 с.

3. Бочарова Т. В. Чтение как один из основных аспектов работы с текстом на занятиях по иностранному языку в вузе / Т. В. Бочарова // Филологические науки. Вопросы теории и практики, № 1 (5), 2010. – Т. 2. – С. 54-58.
4. Вавіліна С. Г. Види професійно-орієнтованого навчання в процесі навчання майбутніх журналістів іноземної мови / С. Г. Вавіліна
5. Клычникова З. И. Психологические особенности обучения чтению на иностранном языке: Пособие для учителя / З. И. Клычникова. – М. : Просвещение, 1973. – 223с.
6. Медникова Е. М. Значение слова и метод его описания / Е. М. Медникова. – М., 1984.
7. Смирнова Л. Н. Реферативный перевод: компрессия на смысловом уровне / Л. Н. Смирнова. – М., 1978. – С. 154–166
8. Цимбал І. В. Когнітивні утруднення у процесі читання іншомовних наукових текстів та шляхи їх подолання / І. В. Цимбал // Вісник НТУУ – КПІ. Філософія. Психологія. Педагогіка. – Випуск 3, 2012. – С. 86-90.
9. Шалова Н. С. Особливості навчання читання професійно-орієнтованих текстів на заняттях з англійської мови в технічному вузі / Н. С. Шалова // VII Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція "Сучасні методи викладання іноземної мови професійного спрямування у вищій школі".
10. Gilmour M., Marshal S. Lexical knowledge and reading in Papua New Guinea / M. Gilmour. – English for Specific Purposes. – Vol.12 (2), 1993. – P.145-157.
11. Grabe W. Teaching and Researching Reading / W. Grabe, F. Stoller. – London : Pearson Education Longman, 2011. – 291 p.
12. Strevens P. New Orientations in the Teaching of English. Great Britain / P. Strevens. – Oxford University Press, 1977. – 235 p.

На *текстовом* этапе включается задача формирования умений использования различных видов чтения. Различные виды чтения имеют разные цели и приводят к

получению разных результатов. Задачей текстового этапа стоит продолжение формирования соответствующих умений и навыков. Чтение выступает как речевая деятельность, и поскольку определяющим в деятельности является ее цель, ожидаемый результат, то именно этот критерий и положен в основу различения видов чтения, а именно: *ознакомительное, поисковое, просмотровое и изучающее*. Эти четыре вида чтения позволяют решить практически любые из наиболее часто встречающихся задач обращения человека к печатным источникам, возникающих в связи с его коммуникативными, познавательными и эстетическими потребностями. Что же представляют собой эти виды чтения?

Изучающее чтение. Изучающее чтение направлено на развитие *точного* понимание *всего текста*. Результатом этого вида чтения является полное (степень полноты - до 100%) и точное понимание всех основных и второстепенных фактов, содержащихся в тексте. Так читаются тексты, или их отдельные части, информация которых особенно важна или профессионально интересна для читающего. Как правило, предполагается ее дальнейшее использование, поэтому уже в процессе чтения у читающего действует установка на ее длительное запоминание. Данное чтение часто бывает довольно медленным, сопровождается остановками и перечитыванием отдельных мест, проговариванием текста про себя или вслух, а также его переводом. Объектом «изучения» при этом виде чтения является информация, содержащаяся в тексте, а никак не языковой материал. Одной из задач изучающего чтения является формирование у студента умения самостоятельно преодолевать затруднения в понимании иностранного текста.

Следующий вид чтения - **Просмотровое чтение**. Задачей данного вида чтения является получение самого общего представления о книге, статье, тексте и т.д. Этот вид чтения часто используется при первичном ознакомлении, например, с публикациями, чтобы узнать, есть ли в них необходимая или интересующая информация, или для освежения в памяти ранее прочитанного, а также при отборе печатного материала для определенной цели. Для получения такого рода информации порой бывает достаточно прочитать заголовки и подзаголовки, отдельные абзацы или даже отдельные предложения и ключевые слова. Здесь можно задействовать принцип вероятностного прогнозирования. Вероятностное прогнозирование несет в себе элементы установления неизвестной информации, содержащейся в тексте, на основе сложившихся в сознании студентов стереотипов. Конечно, при прогнозировании велика потенциальная вероятность ошибки, поэтому необходимо развивать у учащихся навыки самоконтроля. «Навыки самоконтроля при чтении предполагают умение и постоянную привычку сопоставлять встречаемые в

тексте языковые единицы с их эталонами, устанавливая их совпадение или различие в процессе проверки правильности восприятия и осмысления читаемого материала» [1, с. 86].

В качестве примера заданий и упражнений для просмотрового чтения можно привести такие как: определите о чем текст/статья (на просмотр текста/статьи дается 3-4 мин.); просмотрите текст и определите, освещаются ли в нем следующие вопросы (приводится 5-6 вопросов/утверждений из которых 1-2 могут быть предметом обсуждения в данной статье); просмотрите выделенные в тексте слова и охарактеризуйте текст, и просмотрите статьи/аннотации и скажите, какие из них относятся к проблеме.../теме... и т.д.

Несколько особое место по задачам отводится просмотру-перечитыванию, когда текст читается просто для напоминания информации, прочитанной ранее. Здесь просмотровое чтение походит на поисковое.

Поисковое чтение. Оно направлено на нахождение в тексте формулировок, определений или иных данных, интересующих читающего. Читающий лишь бегло просматривает текст, в котором, как он предполагает, есть интересующие его сведения. И лишь та часть текста, которая являлась объектом поиска, подвергается изучающему чтению. Однако просмотр с целью поиска информации отличается от того, которым читающий пользуется при просмотровом чтении. Если в просмотровом чтении читающий стремится составить общее представление о содержании печатного материала, то в поисковом чтении такая задача не ставится даже для частей текста, которые подвергаются просмотру. Читающий лишь выхватывает из текста отдельные слова, фразы или предложения, по которым и определяет, содержит ли (или не содержит) данный текст нужную ему информацию. При этом многие части текста, включая введение и конец, могут быть вообще опущены.

Здесь могут использоваться такие задания как: просмотрите тексты (дается 3-4 ранее прочитанных текста) и подберите из них факты, которые относятся к теме ...../могли бы служить иллюстрацией к ....; найдите в тексте факты, упомянутые в аннотации; отметьте в тексте места, дающие ответы на предложенные вопросы и т.д.

Послетекстовый этап особенно важен в формировании и развитии продуктивных умений, таких как умений говорить и писать на иностранном языке. Языковая и содержательная опора на ситуацию текста для развития умений устной и письменной речи является целью послетекстового этапа. Здесь можно предложить выбрать какое из следующих высказываний наиболее точно передает основную идею текста и обосновать свой ответ, составить план, выделив основные мысли, или написать краткое содержание

текста или аннотацию к нему и, наконец, устно кратко изложить его содержание с опорой на ключевые слова и выражения.

1. Зильберман Л. И. Лингвистика текста и обучение чтению английской научной литературы. М.: Наука, 1988. 156 с.**2. Комиссаров В. И.** Теоретические основы методики обучения переводу. М.: Рема, 1997. 111 с.**3. Кулешов В. В. и др.** Методическое руководство по преподаванию английского языка на неязыковых факультетах университетов. М.: Издательство Московского университета, 1987. 74 с.**4. Методические указания по чтению и переводу английской научной и технической литературы.** М.: Высшая школа, 1965. 35 с.**5. Фоломкина С. К.** Обучение чтению на иностранном языке в неязыковом ВУЗе. М.: Высшая школа, 2005. 207 с.

Малюська З. В. ПРОФЕСІЙНО СПРЯМОВАНЕ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В НЕМОВНОМУ ВНЗ

К о р ж Т. М. Навчання студентів вищих технічних навчальних закладів анутовання англійських професійно орієнтованих текстів: дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Т. М. Корж. — Севастополь, 2008. — 256 с.

О.В. Тимошенко